

[Justitsministeren.]

justitsminister Busch-Jensen den 8. februar 1950 nedsatte straffelovskommissionen arbejdede med en revision af disse regler og efter min anmodning til kommissionens formand, professor Hurwitz, havde fremskyndet sit arbejde, og gav udtryk for håb om, at jeg med det allerførste ville kunne forelægge rigsdagen et på grundlag af kommissionens betænkning udarbejdet lovforslag.

Som måske nogle af de ærede medlemmer erindrer, havde beskæftigelsen med problemet om resocialisering af de efter straffelovstillægget af 1945 domfældte nemlig ført mig til den opfattelse — som også var justitsminister Busch-Jensens —, at problemet om de straffedes tilbagevenden til det borgerlige samfund må tages op i almindelighed, og at det kun kan løses tilfredsstillende ved en fuldstændig omlægning af den måde, på hvilken samfundet og dets enkelte medlemmer betragter og behandler de medborgere, som efter at have udstået deres straf og derved sonet deres brøde skal søge at skaffe sig fodfæste i samfundet påny. Alt for ofte hindres eller vanskeliggøres dette nu af en farisæisk indstilling overfor de pågældende og af lovregler, der i virkeligheden ud fra en sådan indstilling afskærer dem fra at skabe sig en stilling, som ellers ville stå dem åben. En mentalitetsændring er nødvendig, men hertil kræves først og fremmest en ændring af de nævnte regler om rettighedsfortabelse som følge af straf.

At disse regler er for strenge, er der — som det bl. a. ofte fremgår af ansøgninger om benådning — forståelse for i den snævrere kreds af mennesker, der har kendt den pågældende, før han forbrød sig, og derfor betragter ham mere menneskeligt og mindre farisæisk. De, der således i det enkelte tilfælde har for øje, hvor hårdt en mand, som de har kendt og vurderet for hans gode egenskaber, kan rammes af straffens følger, finder det ofte urimeligt, at han — og derigennem hans pårørende — på grund af de gældende regler afskæres fra at komme på fode igen.

Denne umiddelbare medmenneskelige forståelse er utvivlsomt i de senere år blevet mere udbredt. Samtidig går tendensen i moderne strafferet i højere grad ud på at afpasse samfundets reaktion overfor dem, der forbryder sig overfor dets love, efter deres individualitet og med sigte på at føre dem tilbage som arbejdende medlemmer af samfundet på en til deres evner og muligheder svarende post til gavn for dem selv og deres pårørende, men også for samfundet som helhed. Ved at lette de straffedes til-

bagevenden til en ordnet tilværelse formindsker man faren for tilbagefald til forbrydelse.

For dem, der i praksis arbejder med problemer vedrørende straffede personers resocialisering, er det utvivlsomt, at de gældende regler om rettighedsfortabelse, der er strengere hos os end i flere andre beslægtede lande, er en hindring for resocialiseringen dels ved rent konkret at udelukke de pågældende fra visse erhvervs muligheder, dels fordi det i almindelighed kan virke psykisk nedslående, at samfundet ved lovregler stempler dem som mindreværdige medborgere også efter udstået straf.

Spørgsmålet er da, om de gældende regler, skønt de har disse uheldige virkninger, må anses for nødvendige ud fra andre hensyn. Jeg skal derfor ganske kort omtale principperne i de nugældende regler og den udvikling, der har ført til dem.

Før straffeloven af 1930 havde vi herhjemme en ordning, hvorefter rettighedsfortabelse i reglen var knyttet til dom for en i den offentlige mening vanærende handling. Om handlingen var vanærende, afgjordes af administrationen i de forskellige relationer. Der var mulighed for administrativt at give æresoprejsning efter nærmere fastsatte regler.

Denne ordning afløstes af reglen i borgerlig straffelovs § 78, hvorefter der ved straffedomme for en i den offentlige mening vanærende handling skulle træffes bestemmelse om frakendelse af borgerlige rettigheder og om frakendelsens varighed. I praksis førte denne ordning til, at borgerlige rettigheder frakendtes i et meget stort antal tilfælde, og de således dømte mistede som følge deraf alle praktisk vigtige rettigheder.

Da denne ordning virkede uheldigt, blev der af justitsministeriet nedsat et udvalg til overvejelse af en lovændring på dette område, og på grundlag af dette udvalgs betænkning fremsatte jeg som justitsminister i 1939 det lovforslag, der gennemførtes som lov nr. 88 af 15. marts 1939, og som indeholder de aller fleste af de nugældende regler på dette område. Loven ændrede en lang række speciallove og fastsatte de stillede vandelskrav forskelligt i de forskellige relationer, således at man i visse tilfælde er udelukket fra en vis ret, hvis man er anset med straf af 3 eller 4 måneders fængsel, medens det i andre relationer er en betingelse, at man har ført en „retscaffen vandel“, er „uberygtet“ eller lignende.

I forhold til den dagældende retstilstand betød loven utvivlsomt en forbedring bl. a. derved, at det udtrykkeligt blev bestemt, at betinget dom ikke skulle medføre retsvirkninger, der er knyttet til idømmelse af